

Ulkomaalaistaustaisen työvoiman synnyttämät haasteet työturvallisuuden näkökulmasta

Tiivistelmä

Tekijä(t) Ivosevic, Sasa Kristian	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Valmistumisaika 2022
	Sivumäärä 28	
Työn nimi Ulkomaalaistaustaisen työvoiman synnyttämät haasteet työturvallisuuden näkökulmasta		
Tutkinto ja koulutusala Rakennusmestari (AMK), Rakennusalan työnjohdon koulutus		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja)		
Tiivistelmä Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin ulkomaalaistaustaisen työvoiman synnyttämät haasteet työturvallisuuden näkökulmasta. Rakennusala on yksi suuremmista monikulttuurisista työyhteisöistä, mikä tuo lisää haastetta työturvallisuuteen. Teoriaosuus opinnäytetyössä kuvaa yleiset asiat ja määräykset työturvallisuudesta sekä veloitteet niiden noudattamisesta kaikkien rakennusurakaan osallistuneiden kesken. Työturvallisuustilastot puolestaan kuvaavat tapaturmien kehittymisen vuosien saatossa. Lisäksi opinnäytetyössä toteutettiin kysely rakennusosalalla työskenteleville, jotka joko itse olivat ulkomaalaistaustaisia tai jotka toimivat yhteistyössä ulkomaalaistaustaisten kanssa. Opinnäytetyön tuloksena selvitettiin, millaisia työturvallisuushaasteita esiintyy, kun rakennustyömaa on monikulttuurinen.		
Asiasanat ulkomaalaistaustainen, työturvallisuus		

Abstract

Author(s) Ivosevic, Sasa Kristian	Type of Publication Thesis, UAS Number of Pages 28	Published 2022
Title of Publication Challenges posed by labour with foreign background from the perspective of occupational safety		
Degree and field of study Construction Site Manager (UAS)		
Name, title and organization of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Abstract <p>The aim of the thesis is to indicate the challenges created by the labour with a foreign background from the perspective of occupational safety. The construction industry is also one of the largest multicultural work communities, which brings more challenges in occupational safety.</p> <p>The theoretical part of the thesis describes the general issues and regulations on occupational safety and compliance with their obligations for all participants in the construction project. Occupational safety statistics, on the other hand, describe the development of accidents over the years. In addition, in the thesis, a review was taken out for those working in the construction industry who were either themselves of foreign background or who worked in cooperation with people of foreign background.</p> <p>As a result of the thesis, it was found out what are the biggest challenges on a construction site in terms of occupational safety while working with people of foreign background.</p>		
Keywords Labour with foreign background, occupational safety		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Työturvallisuus rakennustyömaalla.....	2
2.1	Työturvallisuuslaki ja valtioneuvoston asetus työturvallisuudesta	2
2.1.1	Työnantajan velvollisuudet.....	2
2.1.2	Työntekijän velvollisuudet	3
2.1.3	Aliurakoitsijan velvollisuudet.....	4
2.2	Yhteisen työmaan asettamat velvollisuudet	4
3	Työturvallisuus tilastoina	5
3.1	Palkansaajien tapaturmatilastot.....	5
3.2	Tapaturmatilastot rakennusalalla.....	7
4	Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden perehdyttäminen	15
5	Todellinen tilanne työmaalla	17
5.1	Työturvallisuuskysely.....	17
5.2	Kyselyn vastausten analysointi.....	26
6	Yhteenveto ja pohdinta	27
	Lähteet.....	28

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kyselylomake

1 Johdanto

Suomessa yli kaksikymmentä vuotta asuneena ja eri aloilla työskennelleenä olen havainnut, että alalla kuin alalla työturvallisuudessa esiintyy poikkeuksellisen paljon haasteita. Havaintojen mukaan yksi suurimmista haasteista työturvallisuuden suhteen on havaittavissa ulkomaalaisten alihankkijoiden sekä yksittäisten ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden parissa.

Rakennusalalla sattuu eniten työtapaturmia ja onnettomuuksia, kuin myös kuolemantapauksia (Rakennusteollisuus 2022). Tästä syystä työsuojelu ja työturvallisuus rakennusalalla ovat tärkeä osa yritysten liiketoimintaa. Kuitenkin tapaturmien ja tilastojen mukaan voidaan päätellä, että työntekijät ja työnantajat eivät noudata työturvallisuussääntöjä siinä määrin, missä niiden pitäisi. Työturvallisuuden laadun parantamiseksi, on tarpeen noudattaa lainsäädäntöä ja niiden määräyksiä. Työntekijöillä sekä heidän johtajillansa on suuri vaikutus työturvallisuuden lainsäädännön noudattamisessa. Lisää haasteita työturvallisuuden sekä lainsäädännön noudattamiseen tuo monikulttuurinen työyhteisö, kuin myös vieraskielisyys.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja tuoda esiin ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden ja aliurakoitsijoiden tuomia haasteita rakennustyömaalla. Tutkimus toteutetaan kysely- ja haastattelututkimuksena. Kyselyn ja haastattelujen vastaukset analysoidaan sekä analysoinnin perusteella muodostetaan yhteenveto ja johtopäätökset.

2 Työturvallisuus rakennustyömaalla

2.1 Työturvallisuuslaki ja valtioneuvoston asetus työturvallisuudesta

Työturvallisuuteen kuuluu useita lakeja, sääntöjä, toimenpiteitä ja toimintoja, joiden myötä laadukas ja turvallinen työn toteutus on varmistettu ja mahdollista toteuttaa. Työturvallisuuden tavoite on ehkäistä työnsuorittamisessa esille tulleita työturvallisuusriskejä, -vaaroja ja -haittoja, ja tällä tavoin pyrkiä estämään työtapaturmia, ammattitauteja, työperäisiä sairauksia ja muita työhön liittyviä vahinkoja. Näistä syistä työturvallisuuteen liittyvien lakien, ohjeiden ja sääntöjen noudattaminen työtä suoritettaessa ovatkin tärkeimpiä yksittäisiä asioita. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 1§.)

Työturvallisuuslaissa määriteltyä lakeja ja sääntöjä noudattamalla pyritään varmistamaan työntekijöiden työturvallisuus kaikissa olosuhteissa. Työnantajan, työntekijöiden ja aliurakoitsijoiden sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin ja säädöksiin on erittäin tärkeää pyrittäessä saavuttamaan mahdollisimman turvallinen työmaa kaikille osapuolille, samoin kuin tietoisuus sitä, että työturvallisuus on edellytys laadukkaaseen työhön. Työturvallisuuden toteutuksessa mahdollisimman hyvin se myös takaa sujuvan työprosessin ja laadukkaan työn lopputuloksen. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 17§.)

Valtioneuvoston asetuksessa rakennustyön turvallisuudesta (205/2009) on määritelty rakennusalan työturvallisuusvelvoitteet. Valtioneuvoston työturvallisuuden asetusta sovelletaan rakentamiseen koskevaan suunnitteluun, sekä maan päällä ja alla sekä vedessä tapahtuvaan kunnossapitoon ja korjausrakentamiseen sekä niihin liittyviin asennustöiden maa- ja vesirakentamisen valmisteluun ja suunnitteluun. (Työturvallisuuslaki 205/2009, 1§.)

2.1.1 Työnantajan velvollisuudet

Työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta. Työnantajan velvollisuus on arvioida ja selvittää työhön liittyvät vaarat ja pyrkiä poistamaan tai minimoimaan mahdolliset työturvallisuuteen vaikuttavat riskitekijät. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 8§).

Työnantajan tulee huolehtia työntekijän työohjeistuksesta ja perehdytyksestä ja antaa työntekijälle tiedoksi riskiarvioon perustuen tiedot työpaikan vaara- ja haittatekijöistä. Vaarallisten kemikaalien käyttöön työnantajan tulee laatia erilliset työohjeistukset. Työnantajan on myös varmistuttava, että ennen työn aloittamisesta, työntekijä on ymmärtänyt hänelle annetut ohjeet. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 14§.)

Työympäristön tulee mahdollistaa työntekijän turvallinen työskentely ja työsuorituksessa käytettävien työvälineiden täytyy olla turvallisia ja soveltua tehtävään työhön. Mikäli työsuorituksesta on mahdollista aiheutua vaara, jota ei voida välttää tai riittävästi rajoittaa vaihtoehtoisilla toimenpiteillä, on työnantajan hankittava työntekijän käyttöön tarkoitukseenmukaiset ja vaatimukset täyttävät työsuoritukseen sopivat henkilösuojaimet ja annettava riittävä ohjeistus niiden käyttöön. Työnantajan velvollisuus on myös valvoa suojaimien ohjeiden mukaista käyttöä. Tämä ei poista kuitenkaan työntekijän henkilökohtaista vastuuta suojaimien käytöstä. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 15§.)

Työnantajan tulee järjestää työntekijöilleen työterveyshuolto, joka muun muassa selvittää ja arvioi työolosuhteiden terveellisyyttä ja seuraa työntekijöiden terveyttä ja työkykyä. (Työturvallisuuslaki 738/2002.)

Työnantajan velvollisuus on tarkkailla työturvallisuus ohjeiden noudattamista, työtapojen turvallisuutta, työympäristöä ja työyhteisön toimintaa. Työnantajan on huolehdittava siitä, että terveellisyyttä ja turvallisuutta koskevat toimenpiteet otetaan organisaation kaikkien osapuolten toiminnassa huomioon. Tarvittaessa työnantajan on käytettävä ulkopuolisia asiantuntijoita, mikäli työnantajalla ei ole riittävästi asiantuntemusta työturvallisuuden säästöistä. (RT 103196 2020, 8§ & 10§.)

2.1.2 Työntekijän velvollisuudet

Työntekijän on viipymättä ilmoitettava työnantajalle ja työsuojeluvaltuutetulle työolosuhteissa tai työmenetelmissä, koneissa, muissa työvälineissä, henkilösuojaimissa tai muissa laitteissa havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, jotka voivat aiheuttaa haittaa tai vaaraa työntekijöiden turvallisuudella tai terveydelle. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 19§).

Työntekijän velvollisuus on aina noudattaa tilanteen mukaista varovaisuutta ja huolellisuutta sekä työnantajan antamia ohjeita. Työntekijän tulee huolehtia ja huoltaa käyttösäään olevia henkilösuojaimia huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti. Jokaisen työntekijän tulee omalta osaltaan kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrkiä huolehtimaan omasta sekä muiden työntekijöiden työturvallisuudesta. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 18§ & 20§.)

Havaitessaan työturvallisuuteen vaikuttavia vaaraa aiheuttavia vikoja, puutteita tai vaaratilanteita, on työntekijän ammattitaitonsa ja mahdollisuuksiensa mukaan poistettava vaaratyöntekijä tai ilmoitettava siitä välittömästi eteenpäin. Jos työntekijä havaitsee työturvallisuus-

teen liittyviä ongelmia tai puutteita, on ne ilmoitettava viipymättä työnantajalle. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 19§)

Työntekijällä on oikeus pidättäytyä työntekemisestä, jos hän katsoo työstä aiheutuvan vakavaa vaaraa itselle tai muille työntekijöille ja vaatia tarvittaessa työnantajaa tekemään tarvittavat toimenpiteet työn turvallisen suorittamisen turvaamiseksi. Työntekijän tulee turvallisuus ohjeiden mukaan käyttää työvälineitä ja koneita ja niissä olevia turva- ja suojalaitteita sekä huoltaa työnantajan toimittamia henkilösuojaimia ja muita suojavarusteita. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 23§.)

2.1.3 Aliurakoitsijan velvollisuudet

Jokainen urakoitsija vastaa omien työntekijöiden työnjohdosta ja valvonnasta.

Pääurakoitsija valvoo, että jokainen työmaalla toimiva alihankkija on perehtynyt työmaan työturvallisuusasioihin ja tehnyt omien töidensä osalta tehtäväsuunnittelua, johon sisältyy työturvallisuus, sekä osallistunut työmaan työturvallisuussuunniteluun. (Ratu TT.)

2.2 Yhteisen työmaan asettamat velvollisuudet

Yhteisellä rakennustyömaalla on pääurakoitsijan asemassa olevan työnantajan tai, jos sellaista ei ole, rakennushanketta johtavan tai valvovan rakennuttajan tai muun henkilön huolehdittava velvoitteista sekä siitä, ettei työssä aiheudu vaaraa työmaalla työskenteleville eikä muillekaan työn vaikutuspiirissä oleville henkilöille. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 52§).

Yleisestä turvallisuudesta yhteisellä rakennustyömaalla huolehtii hanketta johtava tai pääurakoitsija asemassa oleva taho tai muu nimetty henkilö. Työturvallisuusyhteistyötä ja toimintaperiaatteiden määrittelyä johtajaa rakennuttaja. Jos työnantaja ei ole nimennyt yhteistä työsuojelupäällikköä, työsuojelupäällikön tehtävistä huolehtii yhteisellä työpaikalla pääurakoitsija asemassa oleva tai pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 49§ & 205/2009, 6§.)

Työn toimittaja osallistuu turvallisuusyhteistyöhön sekä johtaa ja valvoo toimittamaansa työtä. Työn toimittaja tulee myös perehdyttää ja opastaa työntekijänsä työmaan työturvallisuussuunnitelman mukaisesti ja edellyttää niiden noudattamista. Yhteisellä työmaalla jokainen omalta osaltaan huolehtii turvallisuuteen vaikuttavien tietojen antamisesta ja tiedonkulusta yhteistyössä työnantajan, päätoteuttajan ja itsenäisen työnsuorittajan kanssa. (Työturvallisuuslaki 738/2002, 3§.)

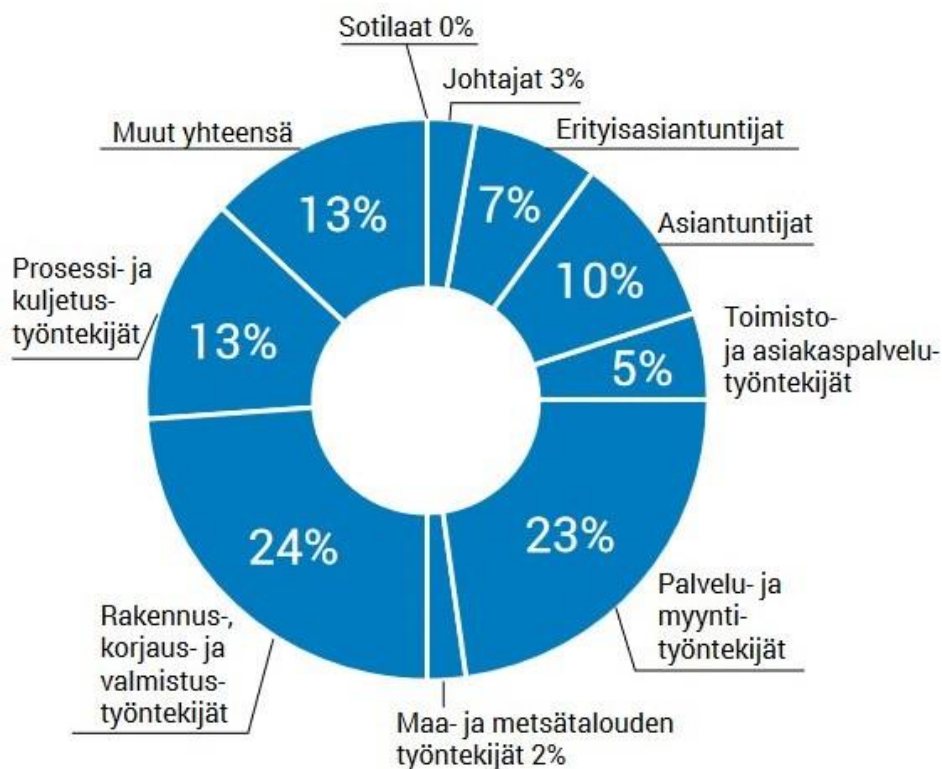

3 Työturvallisuus tilastoina

3.1 Palkansaajien tapaturmatilastot

Vuonna 2021 yksittäiselle palkansaajalle Suomessa sattui 110 100 vakuutuslaitoksen korvaama työtapaturmaa palkansaajalle, mikä oli vuoteen 2020 verrattuna 8 % enemmän, mutta 13 % vähemmän kuin vuonna 2019 (Tapaturmavakuutuskeskus 2022; TVK:n analyseja nro 37 2022). Pääammattiluokan mukaiset työpaikkatapaturmat esitettynä kuvassa 1.

Työmatkatapaturmat vähentyivät vuonna 2020 todennäköisesti koronaepidemian aikana yleistyneen etätyön vuoksi. Vuonna 2019 Suomessa sattuneiden työmatkatapaturmien määrä oli merkittävästi isompi kuin vuonna 2020 eli yhteensä 137 000 työtapaturma. Palkansaajille näistä tapaturmista sattui 126 400 kpl ja yrittäjille sekä maatalousyrittäjille 10 500 työtapaturma. Kuten kuvassa 1 on esitetty, prosentuaalisesti eniten palkansaajien työpaikkatapaturmista on sattunut rakennusalalla 24 %. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022; TVK:n analyseja nro 37 2022.)

Kuva 1. Pääammattiluokan mukaiset työpaikkatapaturmat vuonna 2021 (Tapaturmavakuutuskeskus 2022)

Työn määrä toimi ohjaavana mitä taajuuskehitykseen tulee. Tyypillisesti enemmän vahinkoja sattuu talouden noususuhdanteissa suhteutettuna työn määrään ja painvastoin. Rajoitukset, korona-aika ja poikkeustilanteet ovat saaneet aikaan melkoista nopea muuttamista työelämään ja talouteen. (Sysi-Aho 2022.)

Työtehtävien sisällöissä ja tehdyn työn määrässä on kahden vuoden aikana ollut paljon vaihtelua ja tämä näkyy myös hyvin selkeästi työtapaturmatilastoissa. Myös voimakkaat muutokset säätilassa ja ilmastossa, erityisesti talviaikaan ovat vaikuttaneet dramaattisesti työn suorittamiseen ja sen vaatimiin haasteisiin työturvallisuuden näkökulmasta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla ja rannikkoalueilla sääolosuhteiden vaihtelu aiheuttaa haasteita. (Sysi-Aho 2022.)

Tapaturmavakuutuskeskuksen tutkimusten mukaan miljoonaa työtuntia kohden työpaikkatapaturmia oli 26,4 kpl vuonna 2021. Työtapaturmien lukumäärä oli kääntynyt lievän kasvuun, sillä edellisen vuoden 2020 verrattuna lukumäärä oli 24,5 työtapaturmaa miljoona tehtyä työtuntia kohden, mikä oli ennätysalhainen (Kuva 2). (Tapaturmavakuutuskeskus 2022; TVK:n analyseja nro 37 2022.)

Kuva 2. Tapaturmien määrät 2021 (Tapaturmavakuutuskeskus 2022)

3.2 Tapaturmatilastot rakennusalalla

Vuonna 2021 rakennusalan työpaikkatapaturmista 55 % sattui erikoistuneessa rakennustoiminnassa, 38 % talonrakentamisessa sekä maa- ja vesirakentamisessa 7 %. Vuonna 2021 rakennusalan palkansaajien lukumäärässä ei ole tapahtunut muutosta, sen sijaan nousuun kääntyi työpaikkatapaturmataajuus. Kuvassa 3 on esitetty rakennusalan palkansaajien työpaikalla sekä työmatkalla sattuneet työtapaturmat vuodesta 2005 vuoteen 2021. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022.)

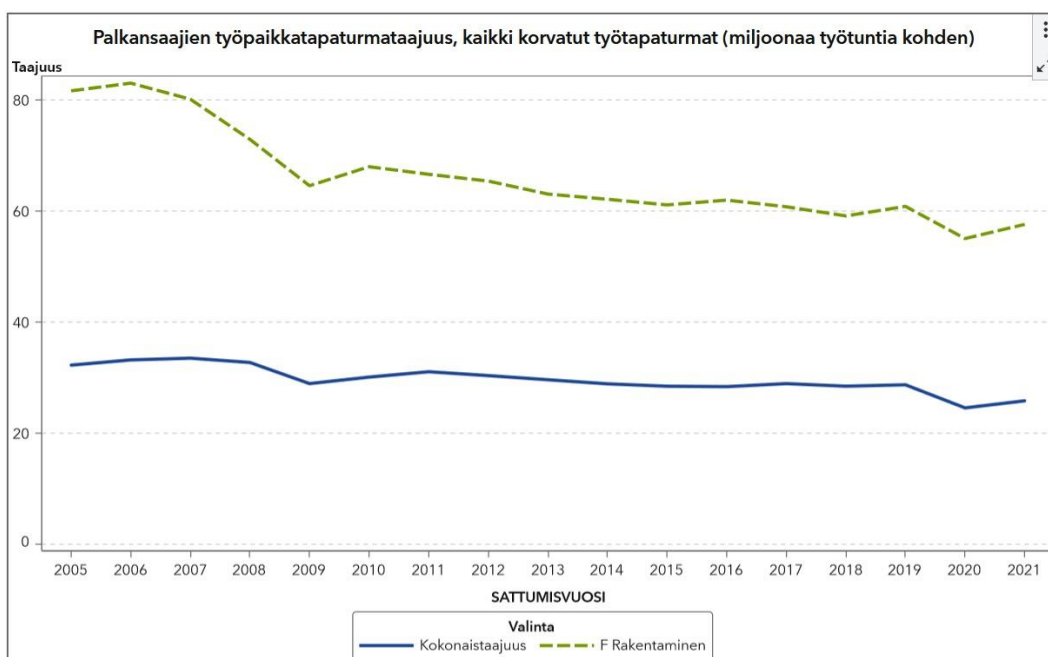
Kuva 3. Rakennusalan palkansaajien työtapaturmat (Tapaturmavakuutuskeskus, Tikku 2022).

Työturvallisuuden kehitymisvaikutusta nähdään kuvassa 3 vuoden 2007 jälkeen työtapaturmien huimassa laskussa. Kun vuonna 2007 lukumäärä oli 18 359 työpaikkatapaturma ja 710 työmatkatapaturma, vuonna 2009 nähdään huomattava ero 13 855 tuhatta työpaikkatapaturma sekä 612 työmatkatapaturma. Kuitenkin on hyvää nähdä, että työpaikkatapaturmien määrä on pysynyt keskimäärin alle 15 000 tuhatta viimeisen kolmetoista vuoden ajan. Pandemian aikana poikkeustilanteet ovat vaikuttaneet todella paljon työmatka-, työ-

paikkatapaturmin vuonna 2020 etätöön sekä poikkeustilan sulku vaikutteisena. Siinä vuonna työmatkatapaturmien määrät olivat alhaisemmat viimeisen seitsemäntoista vuoden aikana lukumäärä ollessa 583 mutta, jo vuonna 2021 pandemian helpottaessa ja etätöön suosituksena on tapahtunut työmatkatapaturmien nousu 100 kappaleen erotuksella vuoteen 2020 verrattuina. (Tapaturmavakuutuskeskus, Tikku 2022.)

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyysin tuloksissa kerrotaan, että koronapandemian aikana ulkomaalaisten työntekijöiden kohdistuvat työpaikkatapaturmien määrät ovat myös laskeneet. Vuonna 2019 ennen koronan vaikutusta ulkomaalaisille työntekijöille sattui 659 työpaikkatapaturmaa, ja heti seuraavana vuonna pandemian alkaessa 454 työpaikkatapaturma, sekä vuonna 2021 yhteensä 429 työpaikkatapaturma. Syynä siihen on, että suuri osaa ulkomaailta saapuvista työntekijöistä ovat Virolaisia. Koronapandemian aikana asetetut poikkeustilanteen rajoitukset maahan saapumiseen sekä karanteenivelvoitteet ovat vaikuttaneet matkustamiseen. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022; TVK:n analyysija nro 41 2022)

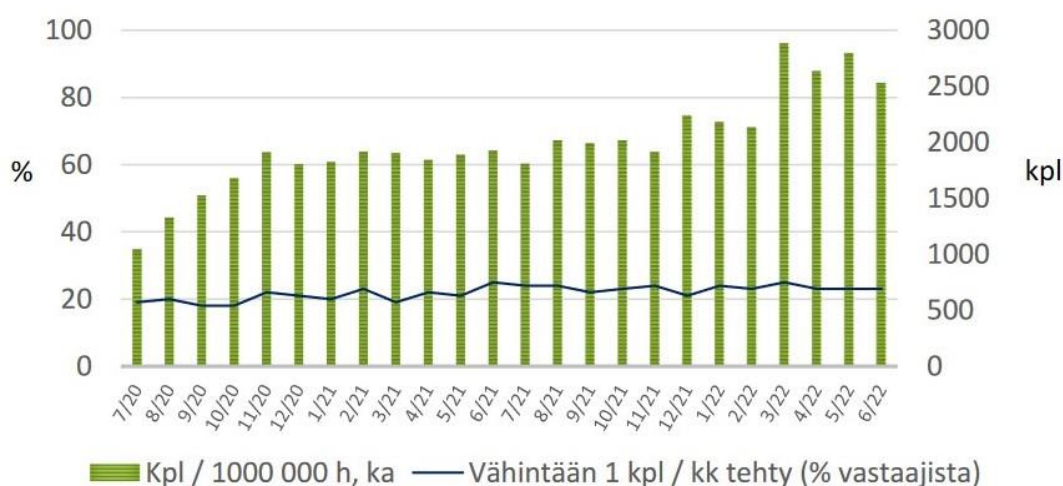
Rakennusosalalla tehtyjen työtuntien lukumäärä on laskenut ja työpaikkatapaturmien taajuus kääntynyt nousuun vuonna 2021, jolloin taajuus oli 58,9 työpaikkatapaturmaa miljoonaa tehtyä työtuntia kohden. Edellisenä vuonna taajuus oli 55,1 työpaikkatapaturma/miljoona tehtyä työtuntia kohden. Vuonna 2021 rakennusalan työpaikkatapaturmien taajuus nousi takaisin vuoden 2018 tasolle. Pidemmän aikavälin trendinä on ollut, että taajuuslukema on pysytellyt 90:n työpaikkatapaturma/miljoona tehtyä työtuntia tuntumassa. (Kuva 4) (Tapaturmavakuutuskeskus, Tikku 2022.)

Kuva 4. Tapaturmataajuus (Tapaturmavakuutuskeskus Tikku 2022)

Kuvassa 5 on esitetty turvallisuushavainnot sekä vaaratilanneilmoitukset rakennusalalla miljoonaa tehtyä työtuntia kohden viime kahden vuoden ajalta. Kuitenkin on muistettava, että vaaratilanteet voivat johtaa tapaturmaan ilman, että asialle tehdään mitään. Havaintoihin kuuluu esimerkiksi puutteellinen putoamissuoja, toisen henkilön työtilanteessa aiheuttama vaaratilanne tai epäsiisti työympäristö, mitkä helposti aiheuttavat työtapaturman. Nämä tilanteet ovat kuitenkin tärkeitä käsitellä viikoittain työmaan palaverissa. (Rakennusteollisuus RT 2022)

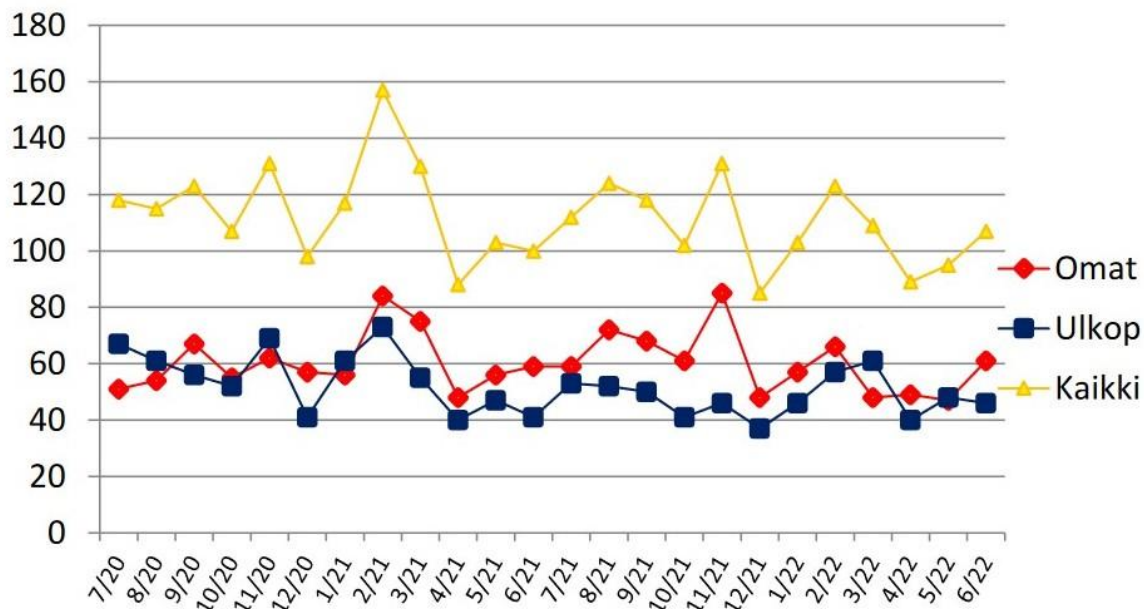
- Vähintään yhden ilmoituksen / havainnon kuukauden aikana rekisteröineiden %-osuus vastaajista: 23 %
- Ilmoituksia kuukauden aikana tehty / miljoona työtuntia, kaikkien vastanneiden keskiarvo : 2530 kpl

Kuva 5. Turvallisuushavainnot ja vaaratilanneilmoitukset miljoonaa tehtyä työtuntia kohden – kesäkuu 2022 (Rakennusteollisuus RT 2022)

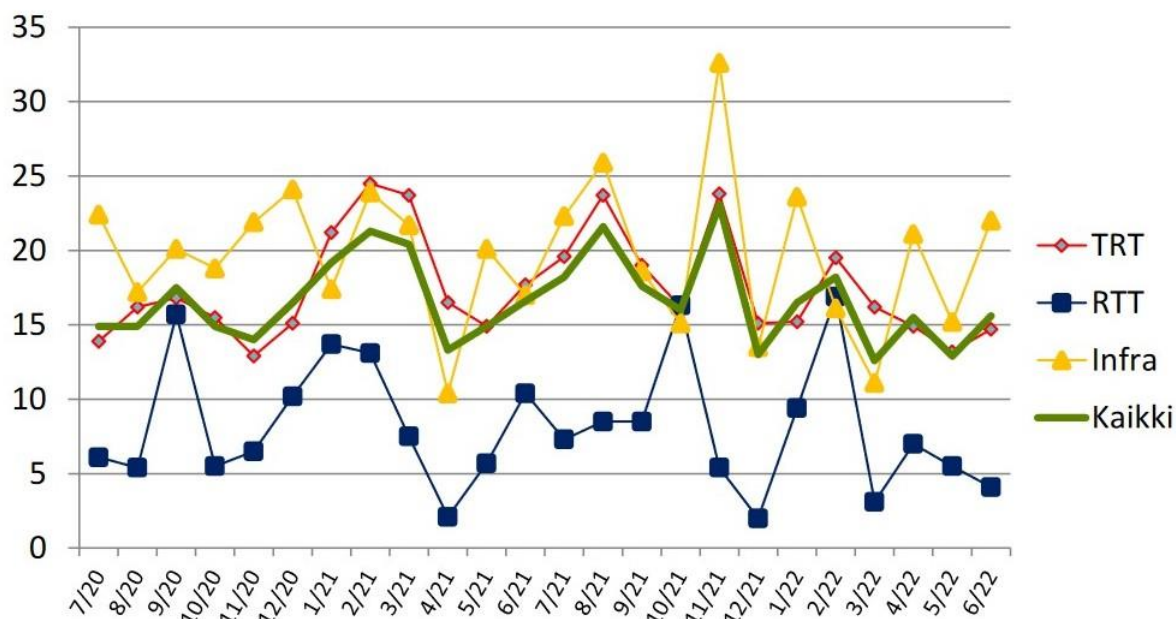
Tapaturmavakuutuskeskuksen tietojen mukaan suuret rakennusalan yritykset eivät kuitenkaan raportoi todellisia taajuuslukuja, ja ne ovat keskiarvoa pienempiä. Isompiin rakennusalan verrattuna pienellä yrityksellä taajuudet ovat paljon keskiarvoa korkeampia. Aliurakointiketjuissa turvallisuusvastuut hämärtyvät yleisen oletuksen mukaan. Kuitenkin on myös paljon positiivisia tapauksia, joissa hyvät turvallisuusjohtamisen käytännöt ja pääurakoitsijan kovat vaatimukset ovat ohjanneet ja paikoin jopa pakottaneet ketjun pienempiä yrityksiä noudattamaan samoja käytäntöjä. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022)

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyysiraportteihin perustuen kuvassa 6 on esitelty rakennusteollisuuden kaikkien toimialojen kuukausittaiset tapaturmien määrät. Kuvassa 6 nähdään lievät sekä vakavat tapaturmat, sekä oman ja ulkopuolisen työvoiman aiheuttamat tapaturmat viimeisen kahden vuoden aikana. Kuvasta 6 katsottuna kaikkien toimialojen ilmoitettujen tapaturmien määrät ovat laskussa. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022)

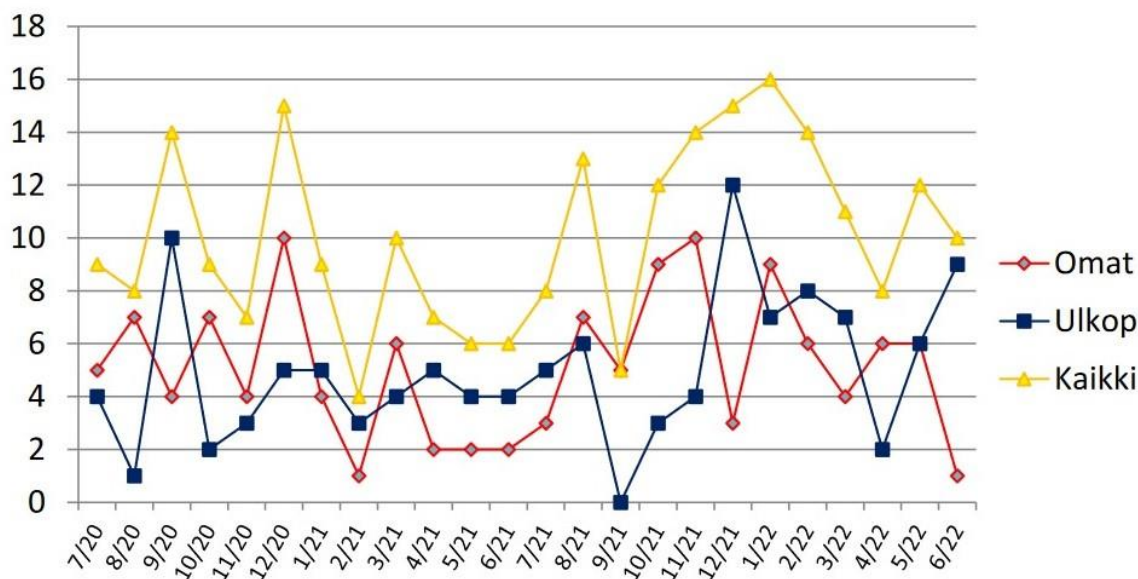
Kuva 6. Kuukausittain ilmoitettujen tapaturmien määrä (Rakennusteollisuus RT 2022)

Rakennusteollisuuden (RT) toimialojen tapaturmataajuusvertailussa kahden viime vuoden aikana kuukausittaisessa seurannassa nähdään, että eniten tapaturmia sattuu infran. (Kuva 7) Kuitenkin myös talonrakennusteollisuuden (TRT) lukemat ovat aika korkeat. Rakennustuoteteollisuus (RTT) on ollut alhaisemmissa lukemissa verrattuna muihin kahteen RT:n toimialoihin. RT:n toimialojen vertailussa nähdään pelkän yritysten omien työvoimien työtapaturmat. (Kuva 7) (Rakennusteollisuus RT 2022)

Kuva 7. RT:n toimialojen työtapaturmataajuusvertailu (Rakennusteollisuus RT 2022)

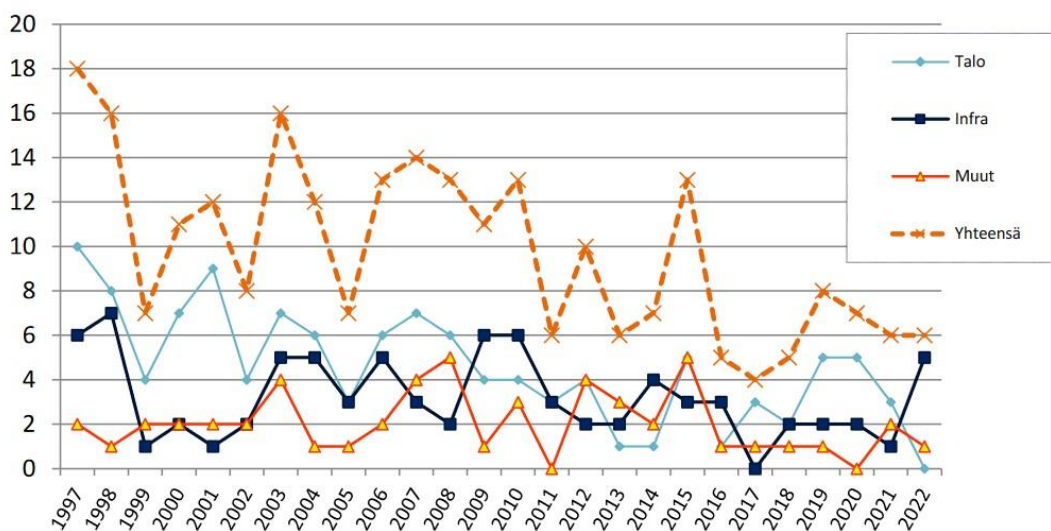
Kuvassa 8 nähdään kaikkien rakennusteollisuuden toimialojen ilmoitettujen vakavien työtapaturmien määrät. Määrät on ilmoitettu kappaleina, kun työkyvyttömyydet ovat kestäneet enemmän kuin kolmekymmentä päivää. Analyysi käsittää yritysten oman sekä ulkopuolisen työvoiman. (Rakennusteollisuus RT 2022)

Kuva 8. Vakavien tapaturmien määrä (Rakennusteollisuus RT 2022)

Pitkällä aikavälillä vuodesta 1997 lähtien, rakennusalan työpaikkakuolemat ovat olleet tasaisessa laskussa. Isona edistysaskeleena kohentuneeseen tilanteeseen voidaan pitää jatkuvaa työturvallisuuden seuraamista ja kehittämistä. Myös erilaisten turvavarusteiden kehittyminen ja kehittäminen käyttömukavuudeltaan ja käyttöominaisuuksiltaan on omalta osaltaan vaikuttanut työturvallisuuden parantumiseen. (Kuva 9) (Rakennusteollisuus RT 2022)

Rakennusalan työpaikkakuolemat 1997 – 2022

Kuva 9. Rakennusalan työpaikkakuolemat (Rakennusteollisuus RT 2022)

TVK:n analyysien mukaan vuonna 2021 rakennusallalla sattui kolme kuolemaan johtanutta työpaikkatapaturmaa. Lisäksi rakennustyömaiden muissa työtehtävissä liikkuneiden muiden toimialojen työntekijöille sattui kolme kuolemaan johtanutta työpaikkatapaturmaa vuonna 2021. (Tapaturmavakuutuskeskus 2022; TVK:n analyysija nro 37, 2022).

Verrattuna vuoteen 2019, kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat ovat olleet laskussa. Myös rakennusteollisuuden 15.8.2022 ilmoituksen mukaan vuonna 2022 kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat ovat olleet laskussa. (Kuva 10 ja 11) (Rakennusteollisuus RT 2022)

Rakennusalan työpaikkakuolemat 2019

2019 Yhteensä 8 kpl

Talonrakentaminen 5 kpl

- **Omakotitalon rakennustyömaalla** Vihdissä työntekijä jäi hirsiseinän asennustyössä kaatuneen seinän alle **18.1.2019**
- **Talonrakennustyömaalla** Porvoossa ajoneuvonosturin kuljettaja putosi n. 4 metrin korkeudesta nosturin puomin päältä **11.2.2019**
- **Varastohallin katolla** Järvenpäässä savunpoistoluukkuu asentamassa ollut työntekijä putosi n. 20 metrin korkeudesta **22.5.2019**
- **Kerrostalotyömaalla** Uudessakaupungissa mastonostimesta parvekkeelle siirtymässä ollut työntekijä putosi 6. kerroksen korkeudelta **8.7.2019**
- **Omakotitalon rakennustyömaalla** Porvoossa työntekijä putosi katolta **18.11.2019**

Infra 2 kpl

- **Tietyömaan kiviaineksen murskausasemalla** Kuusamossa kaivukoneella nostettiin murskaimeen hitsattavaa lisälaitaa paikoilleen, kun koneen kauha irtosi ja putosi työntekijän päälle **6.6.2019**
- **Kiviaineksen murskausasemalla** Lumijoella kuorma-auton kuljettaja jäi kaatuneen ajoneuvon alle **30.10.2019**

Muut 1 kpl

- **Maatilan lietesäiliön rakennustyössä** Vieremällä nosturi kaatui ja sivullinen henkilö jäi sen puomin alle **14.8.2019**

Kuva 10. Rakennusalan työpaikkakuolemat 2019 (Rakennusteollisuus RT)

Kuvassa 11 nähdään rakentamisen työpaikkakuolemat 2022 vain heinäkuuhun asti. Tä-
hän asti on nähtävissä, että vuoteen 2019 verrattuna talonrakentamiskuolemat ovat olleet
laskussa, kun taas infrapuolella nousussa. Vuoden 2022 todellisen työpaikkakuolemien
tilanne nähdään vasta loppuvuoden analyseissa. (Rakennusteollisuus RT 2022)

Rakentamisen työpaikkakuolemat 2022

Infra 5 kpl

- **Radalla** mittauksia tekemässä ollut henkilö jäi raiteilla liikkuneen junan alle. **17.1.2022**
- **Kaapelointityömaalla** Petäjavedellä kuljettaja jäi ojaan kaatuneen betoniauton alle **24.1.2022**
- **Maarakennustyömaalle** Joensuussa putkikuormaa purkanut autonkuljettaja jäi putkinipun alle **27.1.2022**
- **Maanrakennusyrityksessä** kauhakuormaajaa korjannut työntekijä joutui puristuksiin ja menehtyi saamiinsa vammoihin. **11.5.2022**
- **Maanrakennusyrityksen** hallilla henkilön päälle pudonnut nosto-ovi. **23.5.2022**

Muu rakentaminen 1 kpl

- **Teollisuuslaitoksen rakennustyömaalla** palkki putosi työntekijän päälle. **25.6.2022**

Kuva 11. Rakentamisen työpaikkakuolemat 2022 (Rakennusteollisuus RT)

Tämän vuoden 2022 tilastosta työtapaturmista sekä työpaikkakuolemista on vielä liian aikaisin tehdä johtopäätöksiä. Tapaturmien tilastointi tehdään jatkuvasti kuluvan vuoden aikana ja tilastonpitäjien menetelmät sekä määritelmät ovat erilaisia. Loppuvuoden tapaturmatilastojen yhteenvedossa nähdään todellinen tilanne kaikista sattuneista tapaturmista. (Rakennusteollisuus RT 2022).

4 Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden perehdyttäminen

Finnwatchin tutkijan Anu Kultalahden julkaiseman selvityksen mukaan arviolta 15000 ulkomailta Suomeen tilapäiseen työhön lähetettyä työntekijää työskentelee erilaisissa tehtävissä rakennusosalalla. Mukana on myös kansalaisia, jotka jäävät työskentelemään maahan pysyvämmiin tai pidempiaikaisiin. Talonrakennusalan kaikista työntekijöistä Uudellamaalla ulkomaalaisten työntekijöiden osuus on jo yli 30 prosenttia. (Finnwatch 2022).

Suurin osa rakennusalan ulkomaisesta työvoimasta on edelleenkin virolaisia. Osa virolaisista on perustanut Suomeen yrityksen/yrityksiä, joiden puitteissa he työskentelevät rakennustyömailla erilaisissa tehtävissä. Useat heistä ovatkin yritystoiminnan myötä asettuneet perheineen Suomeen pysyvästi asumaan. Kim Kaskiaro mainitsee Rakennusteollisuuden artikkelissa (2019), että *Viron kautta tulee entistä enemmän myös ukrainalaisia*. (Rakennusteollisuus RT 2019.)

Puola, Liettua ja Latvia kuuluvat tilastojen perusteella maihin, jotka lähettävät eniten rakentajia Suomeen. Raskaan rakentamiseen, kuten rauditus-, julkisivu- ja muottitöiden osaamista ja ammattitaitoa löytyy etenkin itäisestä Euroopasta. Suomalaisista tekijöistä on pulaa varsinkaan näihin tehtäviin. (Rakennusteollisuus 2022).

Lähetetyn työntekijän lähtömaa ei välttämättä kerro lähetetyn työntekijän kotimaata. Selvityksen mukaan esimerkiksi Baltian maiden kautta lähetetään paljon Valko-Venäjän ja Ukrainan kansalaisia erilaisiin rakennusalan työtehtäviin. (Finnwatch 2022.)

Kaikkien työntekijöiden on tiedostettava työnsä haitta- ja vaaratekijät. Perehdytyksen tarkoitus on varmistaa se, että vieraskielinen työntekijä tuntee ja ymmärtää työmaan säännöt, osaamiseen liittyvät vaatimukset, työturvallisuusorganisaation toimintatavat sekä työssä käytettävien suojaimien lisäksi työnsä tärkeämmät työturvallisuusohjeet ja määräykset. (Työturvallisuuskeskus 2016.)

Perehdyttäjän on hyvä tietää etukäteen, jos perehdytykseen on saapumassa vieraskielisiä työntekijöitä. Tällöin on mahdollisuus varautua pitämään perehdytys vieraalla kielellä tai käyttää apunaan avustavaa materiaalia. Perehdytysmateriaalia voidaan tarvittaessa kääntää yleisimmille työmaalla käytössä oleville kielille, kuten viroksi, venäjäksi tai englanniksi. (Työturvallisuuskeskus 2016.)

Perehdytyksen ymmärtäminen ei saa jäädä myöskään kielen ymmärtämisestä kiinni, joten materiaaliin sisällytettäessä paljon kuvamateriaalia voidaan tehostaa perehdytettävän ymmärtämistä työkohteen vaatimuksista. Hyvänä apuna käsitteiden avaamiseen helpottaa

rakennusalan ammattisanastoon keskittynyt suomen kielen sanakirja. (Työturvallisuuskeskus 2016.)

Perehdytyksen ymmärtämistä voi varmistaa myös tulkin avulla. Myös vieraskielistä esihenkilöä voidaan käyttää perehdytyksessä apuna. Esihenkilön on kuitenkin ensin itse perehdytettävä itsensä ja tällä lailla varmistaa, että alaisille välittyvät kaikki perehdytyksessä esiin tulleet asiat. (Työturvallisuuskeskus 2016).

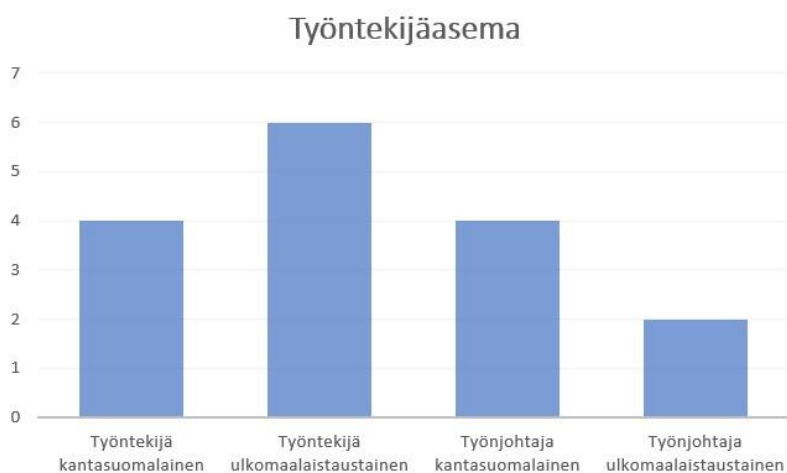
5 Todellinen tilanne työmaalla

5.1 Työturvallisuuskysely

Työturvallisuuskyselyssä selvitettiin todelliset ulkomaalaistaustaisen työvoiman synnyttämät haasteet. Kysely toteutettiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin eri yrityksille ja niiden työntekijöille, vastaukset kyselyyn pyydettiin yritysten eri henkilöstöryhmien näkökulmasta. Kohderyhminä olivat kantasuomalaiset ja ulkomaalaistaustaiset työntekijät sekä yritysten työnjohtajat ja työnantajat.

Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden ja työnantajien puutteellisen kielitaidon vuoksi osa kyselystä toteutettiin henkilökohtaisella haastattelulla. Henkilökohtaisella haastattelulla saatiin laajempia vastauksia kuin ainoastaan kyselylomakkeen kysymyksillä. Ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden haastattelu toteutettiin samoilla kysymyksillä kuin kyselylomakkeessa vertailukelpoisuuden vuoksi. Haastattelussa käytettiin kieltä, jota haastateltava ymmärsi paremmin kuin suomea.

Kyselyyn osallistui yhteensä kuusitoista ulkomaalaistaustaista ja kantasuomalaista työntekijää, työnjohtajaa ja työnantajaa eri yrityksistä. Työnjohtajia ja työnantajia oli yhteensä kuusi ja työntekijöitä kymmenen. Kuvassa 12 näkyy kyselyyn ja haastatteluihin osallistujien jakautuminen tarkemmin. Ulkomaalaistaustaiset sekä kantasuomalaiset työntekijät ja työnjohtajat suhtautuivat kyselyyn todella positiivisesti.

Kuva 12. Kyselyyn ja haastatteluun osallistuneiden jakautuminen työntekijäaseman ja taustan mukaan

Kyselylomakkeen vastaamiseen kului aikaa noin 15 minuuttia ja henkilökohtaiseen haastatteluun noin 50 minuuttia. Kyselyyn ja haastatteluihin osallistuneet vastasivat kysymyksiin nimettömästi, jotta vastauksia ei voida yhdistää mihinkään yritykseen tai henkilöön.

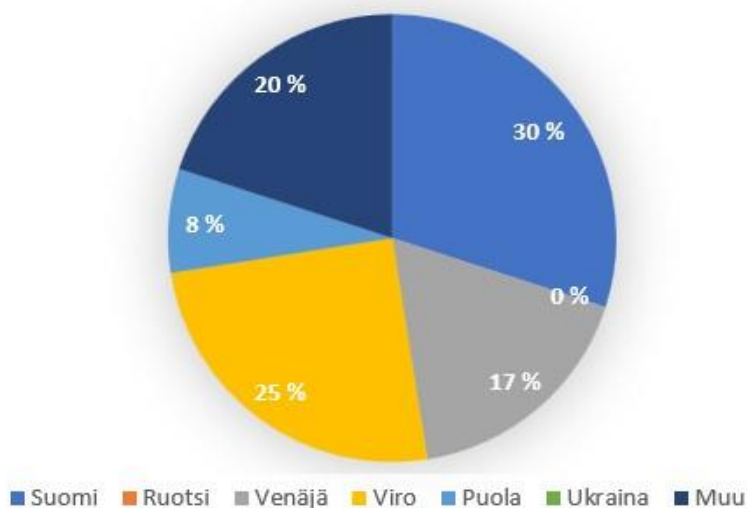
Kaikilla kyselyyn ja haastatteluun osallistuneilla oli vähintään viiden vuoden työkokemus rakennusalalta sekä kokemus monikulttuurisesta työyhteisöstä.

Monikulttuurinen työyhteisö

Kyselyssä selvisi, että kaikkien kyselyyn osallistuneiden työpaikat ovat olleet monikulttuurisia. Rakennusala on ollut jo vuosia monikulttuurinen, joka tekee sen haastavaksi kaikille työpaikalla oleville. Kuten on muissakin tutkimuksissa jo todettu, ulkomaalaisista työntekijöistä suurin osa on virolaisia ja sen jälkeen tulevat venäläiset ja puolalaiset työntekijät kuten kuvassa 13 on esitetty. Muut kansalaisuudet olivat Latvia, Valko-Venäjä, Serbia, Kosovo, Bosnia.

Omien kokemuksieni ja tietämykseni pohjalta voin todeta, että Balkanin maiden kansalaisten osuus on lisääntynyt vuosien varrella rakennusalalla, ja erityisesti pienissä rakennusalan yrityksissä, jossa toimitusjohtajana on ulkomaalaistaustainen henkilö, mutta kuitenkin Suomessa asuva.

Työyhteisössä tavatut kansalaisuudet

Kuva 13. Työyhteisössä tavatut kansalaisuudet

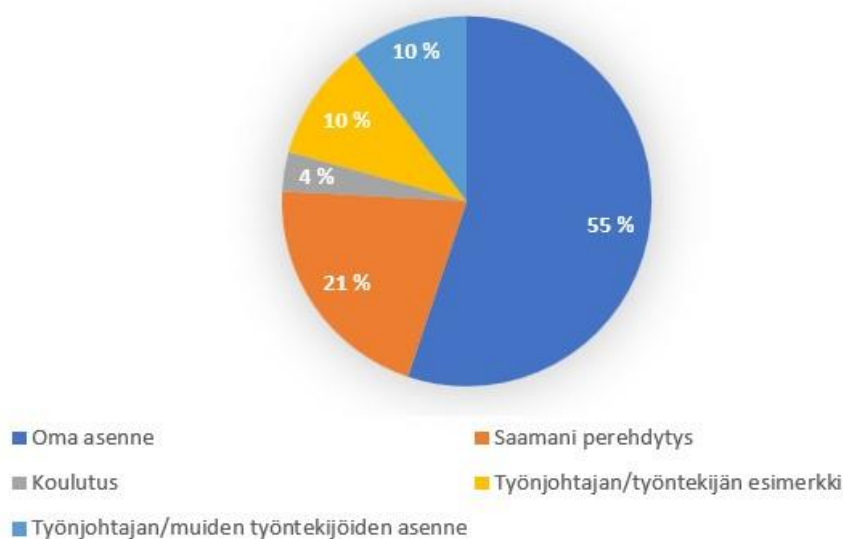
”Terveenä kotiin”

Kyselyssä esitettiin kysymys, onko sanonta ”Terveenä kotiin” merkittävä. Kaikki vastaajat riippumatta kansalaisuudesta olivat samaa mieltä siitä, että sanonta ”terveenä kotiin” oli merkittävä. Vaikkakin työturvallisuusmääräysten noudattaminen tuntuukin olevan haastavaa rakennusalalla.

Muilla kysymyksillä pyrittiin löytämään vastauksia siihen, mitkä syyt aiheuttavat haasteita erilaisissa monikulttuurisissa työyhteisöissä, ja mitkä toimenpiteet voisivat tuoda parannusta työturvallisuuteen sekä työturvallisuusmääräysten noudattamiseen. Kaikilta vastanneilta kysyttiin yhdestä tärkeästä yksittäisestä asiasta, joka vaikuttaa omaan työturvallisuuteen. Jokaiselta tuli enemmän kuin yksi vastaus. Kuitenkin kaikki olivat sitä mieltä, että oma asenne on ratkaisevin tekijä, mutta myös muiden asenteella, sekä saadulla perehdytyksellä on vaikutusta. (Kuva 14)

Myös monen ulkomaalaistaustaisen ja kantasuomalaistenkin mielipide oli, että työnjohtajan tulee toimia hyvänä esimerkkinä omille ja myös aliurakoitsijan työntekijälle. Moni myös totesi, että ainoastaan pelkkä asenne riittää. (Kuva 14)

Tärkein yksittäinen asia joka vaikuttaa työturvallisuuteen

Kuva 14. Työturvallisuuteen vaikuttavat tekijät

Suhtautuminen työturvallisuushavaintoihin

Työnjohtajien mielestä yksilöllisellä tasolla suhtautuminen työturvallisuuteen vaihtelee paljon ulkomaalaistaustaisilla ja myös kantasuomalaisilla työntekijöillä. Työntekijät taas ovat sitä mieltä, että suhtautuminen havaintoihin on hyvä, mutta kynnys huomauttaa toiselle jostain, esimerkiksi työturvallisuusvarusteiden käyttämisestä, on iso, varsinkin ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten kesken. Syynä käyttäytymiseen voi olla kielen taidon puuttuminen, asenne tai molemmat. Tämä seikka ei tässä kyselyssä selvinnyt. Kuitenkin kyselyn perusteella kymmenen kuudestatoista oli sitä mieltä, että suhtautuminen työturvallisuushavaintoihin oli positiivista. (Kuva 15)

Kuva 15. Suhtauttaminen työturvallisuushavaintoihin

Riittävä perehdytys

Haastateltujen ulkomaalaistaustaisten henkilöiden mielestä, jotka olivat työskennelleet alihankijana useilla ei työntajilla monikulttuurisilla työmailla, totesivat perehdytyksestä, että aina se ei ole ollut laadukasta eikä kaikille ymmärrettävä ja kiireisten aikataulujen vuoksi perehdytys ovat jäänyt puutteelliseksi. Jotkin yritykset ovat järjestäneet tulkkaus-apua perehdytykseen varmistukseksi, että kaikki ovat ymmärtäneet perehdytyksen oikein. Ja toiset taas ovat vaatineet google-kääntäjän käyttöä. Myös ennakkoon teetätetty perehdytmateriaali ulkomaalaistaustaisille alihankijoille heidän omalla äidinkielellään on toiminut hyvin. Suurin osa vastaajista totesi, että moni yritys on vuosien mittaan panostanut perehdytyksen laatuun. Kyselyn perusteella ulkomaalaistaustaiset työntekijät saavat riittävän perehdytyksen, mutta se on hyvinkin yrityskohtaista. (Kuva 16)

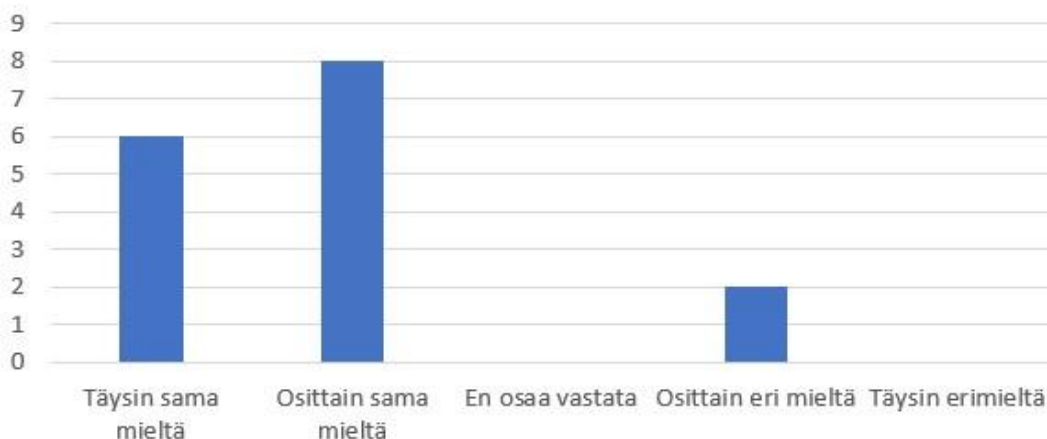

Kuva 16. Ulkomaalaistaustaisten riittävä perehdytys

Kysymykseen, onko käsitys työturvallisuudesta ulkomaalaistaustaisilla erilainen kuin suomalaisilla työntekijöillä ja miten käsitys poikkeaa, vastasi kuusi henkilöä olevansa samaa mieltä, kahdeksan osittain samaa mieltä sekä kaksi eri mieltä (Kuva 17). Yhden suomalaisten vastaajan mielestä käsitys poikkeaa siinä, että *”asia ei ole heille niin tärkeä kuin meille”*. Toiset taas sanoivat *”Jos ei ole tottunut käyttämään suojavausteita niin eihän niitä voi tietenkään alkaa käyttämään”* ja jotkut taas sanoivat *”ei ne oikein tajua aina vaikka, kuinka selittää asiaa”*. Jotkut olivat todenneet, ettei paljonkaan poikkeaa, mutta *”ulkomaalaistaustaiset työntekijät eivät välttämättä kehtaa puuttua työturvallisuuteen vaan luottavat työnantajan ohjeistukseen”*. Ulkomaalaistaustaiset ovat myös sanoneet, että heidän on noudettava ohjeistusta mitä he ovat saaneet omalta työnantajalta. Yksi mielipiteistä tästä asiassa on se, että *”suomalaisilla työntekijöillä on ennakkoluuloja meistä ulkomaalta tulevista työntekijöistä”*. Työturvallisuuslakia sekä määräyksiä on kuitenkin noudettavat ulkomailakin, mutta ei siinä määrin kuin Suomessa toteavat toiset.

Ulkomaalaistaustaisilla erilainen käsitys työturvallisuudesta kuin suomalaisilla työntekijöillä

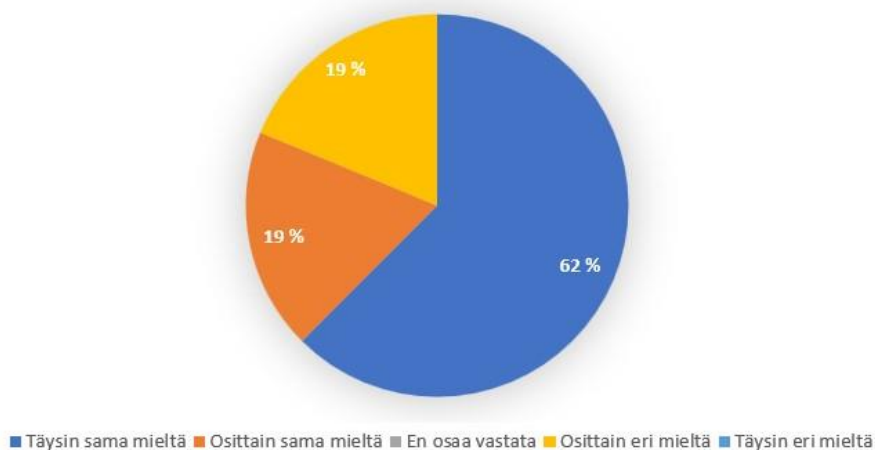

Kuva 17. Käsitysten erilaisuus työturvallisuudesta

Kielitaidottomuus

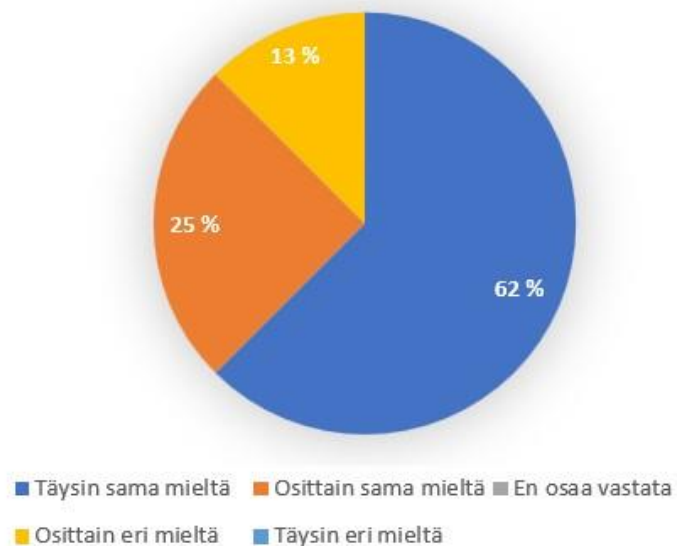
Kuvassa 18 nähdään, että 62 % vastaajista on sitä mieltä, että suomen kielen taito on yleisin ongelma työturvallisuudesta puhuttaessa. Jos yhteistä kieltä ei ole, niin asioita on vaikea selittää sekä toisten ymmärtää, ja silloin se aiheuttaa työturvallisuushaasteita. 62 % kyselyyn osallistuneista olivat samaa mieltä, että kielitaidottomuuteen liittyy työturvallisuushaasteita. Toisaalta 19 % vastaajista oli osittain eri mieltä koska ”Kyllä tiettyjä asioita pystytään hoitamaan, vaikka ei ole yhteistä kieltä” muutama vastaaja totesi. (Kuva 19)

Suomen kielen osaaminen on yleinen ongelma työturvallisuudesta puhuttaessa.

Kuva 18. Suomen kielen osaaminen yleinen ongelma

Kielitaidottomuus aiheuttaa työturvallisuushaasteita.

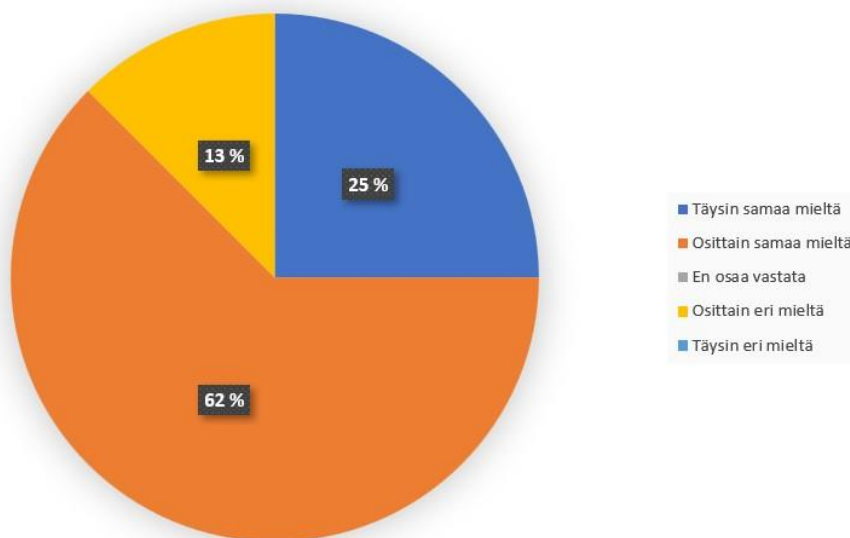

Kuva 19. Kielitaidottomuus työturvallisuushaasteena

Kulttuurierojen vaikutus työturvallisuuteen on vahvasti läsnä työturvallisuuden näkökulmasta. (Kuva 20) Kyselyyn osallistuneiden kesken puhutaan enemmän työkuulttuurin erilaisuudesta. Kun toiset ovat tottuneet hoitamaan tehtävänsä ajattelematta seuraamuksia työturvallisuuden näkökulmasta, niin Suomessa ajatellaan myös omaa sekä toisen terveyttä työtä tehtäessä. Kulttuurien erilaisuus ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten työntekijöiden välissä on haastava työturvallisuuden näkökulmasta. (Kuva 21)

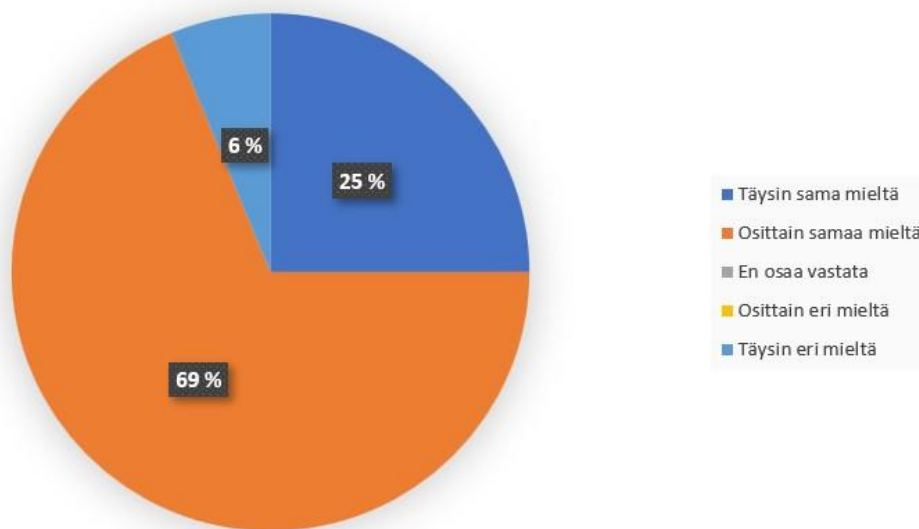
Muutaman kyselyyn osallistuneen vastaajan kokemuksella tämäkin ero tasaantuisi ja parani, jos monikulttuurinen työsuhde kestäisi pidemmän aikaa tai henkilö työskentelisi useamman kerran Suomessa. Toisten mielipide on taas, että haasteet ovat enemmän yksilöllisiä. Kommunikointiongelman on kuitenkin joka tapauksessa vahvasti läsnä.

Kulttuurierojen vaikutus työturvallisuudessa

Kuva 20. Kulttuurierojen vaikutus

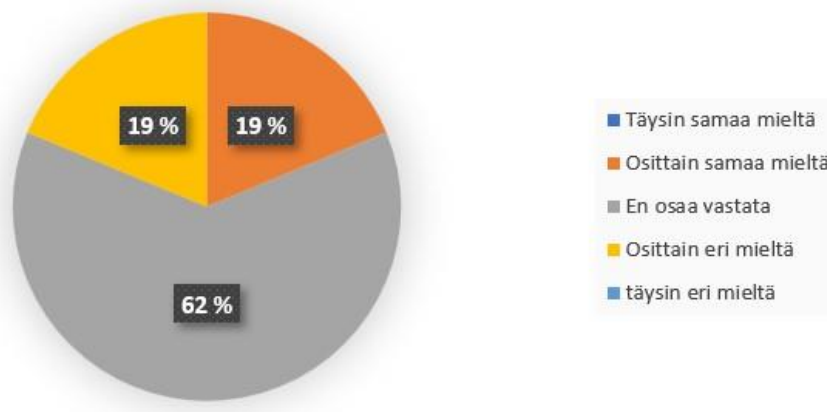
Ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten työntekijöiden välinen yhteistyö on haastavaa työturvallisuuden näkökulmasta.

Kuva 21. Yhteistyön haastavuus

Kysymykseen tapaturmien määrästä ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten kesken suurin osa vastaajista ei osannut vastata, kuten kuvasta 22 nähdään. Kuitenkin muutama vastaaja oli sanonut että *”kyllähän näitä sattuu, riippumatta siitä onko kantasuomalainen tai ulkomaalaistaustainen työntekijä”*.

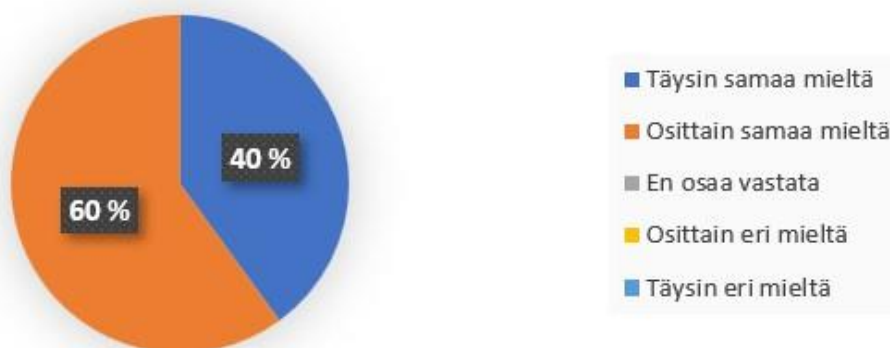
Tapaturmien määrä ero ulkomaalaistaustaisten ja suomalaisten kesken

Kuva 22. Tapaturmien määrä ulkomaalaistaustaisten ja suomalaisten kesken

Kysyttäessä, onko asenne työturvallisuutta kohtaan yleisin ongelma ulkomaalaistaustaisilla rakennustyömailla, niin ulkomaalaistaustaiset sekä suomalaiset työntekijät ja työnjohtajat ovat olleet hyvin samaa mieltä. Kuvassa 24 nähdään, että 40 prosenttia on täysin samaa mieltä ja 60 % osittain samaa mieltä.

Asenne työturvallisuutta kohtaan yleisin ongelma ulkomaalaistaustaisilla kuin suomalaisilla

Kuva 23. Ulkomaalaistaustaisten asenne työturvallisuutta kohtaan yleisin ongelma

5.2 Kyselyn vastausten analysointi

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että lähes jokaisella rakennustyömaalta löytyy vähintään kolme eri kansalaisuutta, mikä tuo tietynlaisia haasteita. Vuosien varrella parannusta työturvallisuuden suhteen on tullut paljon, mutta halutessa jatkaa ulkomaalaistaustaisien työntekijöiden kanssa yhteistyötä vielä tulevaisuudessa, on parannettava lisää.

Vaikka sanonta ”Terveenä kotiin” on kaikille tärkeä, kaikki ei tee sen eteen riittävästi töitä. Tämä ei ole ongelma vain ulkomaalaistaustaisilla työntekijöillä, vaan myös suomalaisilla-kin työntekijöillä. Oma asenne sekä asenne työturvallisuutta kohtaan kulkee käsi kädessä ja tuntuu olevan ongelmana lähes kaikilla.

Kulttuurierot tuovat eteen joskus vahvat haasteet, mutta monikulttuurisessa työyhteisössä on hyvä kasvu- ja kehityspohja kantasuomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten välillä. Lähtökohtana on, että työyhteisössä löytyy jo ennestään Suomessa asuvia ja suomen kieltä osaavia ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä, jotka osaavat toimia hyvin tulkkina osapuolten välissä. Tällaisessa työyhteisössä myös jo muutaman päivän jälkeen ennakkokäsitykset kantaväestön ja ulkomaalaistaustaisten välillä vähenevät.

Perehdytykset ovat monesti ”huonoja”, mikä ei välttämättä johdu perehdytyksen laadusta, vaan saa alkunsa kielen ongelmasta. Perehdytykseen panostamalla kielellisesti esimerkiksi tulkin avulla voidaan ratkaista suurin osa työturvallisuuden haasteista monikulttuurisessa työyhteisössä. Tulkin avulla varmistaisimme, onko perehdytettävä ymmärtänyt perehdytyksen sisällön. Oman mielipiteeni mukaan tärkeää olisi, että kaikkien ulkomaalaistaustaisten aliurakoitsijoiden työntekijät osallistuisivat perehdytykseen riippumatta siitä, onko kielitaito halussa tai ei. Sillä turvattaisiin se, että työntekijät ymmärtäisivät perehdytyksen tarkoituksen sekä työturvallisuuteen liittyvät vakavuudet.

Tämän kyselyn analyysillä on vaikea tuoda esiin suurempia johtopäätöksiä, koska osallistuneiden määrä on jäänyt vähäiseksi. Kuitenkin vastauksia on tullut riittävästi, jota nähdään suurimman haasteen työturvallisuuden kannalta olevan kielitaito.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia työturvallisuuden tilastoja viimeisien vuosien ajalta sekä tuoda esiin ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten synnyttämät haasteet työturvallisuuden näkökulmasta. Työturvallisuudesta löytyy yleisesti todella paljon erilaisia analyyseja ja tutkimuksia, mutta ei suoraan ulkomaalaistaustaisiin työntekijöihin liittyviä tutkimuksia. Koska tällaisia varsinaisia tutkimuksia ei ole paljon toteutettu, tarkoitus oli kerätä tarvittavat tiedot opinnäytetyötä varten lähettämällä kyselylomakkeet suomalaisiin sekä ulkomaalaistaustaisiin rakennusalan yrityksiin.

Ensimmäisenä haasteena tutkimuksen edettäessä tuli esiin, että kaikki ulkomaalaistaustaiset eivät pystyneet vastaamaan kyselylomakkeen kysymyksiin, jotka olivat suomen kielellä. Joten päätin toteuttaa osan tutkimuksesta myös haastattelemalla vastaajia henkilökohtaisesti kyselylomakkeen pohjalta käyttäen kieltä, jota he ymmärsivät. Ensimmäisiä ulkomaalaistaustaisia haastatellessa huomasin, että saan parempia ja laajempia vastauksia haastattelemalla kuin pelkällä kyselylomakkeella, joten haastattelin myös muutamia kantasuomalaisia työnjohtajia.

Näin jälkeenpäin ajatellen ja parempien tulosten saamiseksi koko tutkimustyö olisi pitänyt toteuttaa haastattelemalla. Tuolloin olisin saanut laajempia vastauksia. Lähetettyihin kyselylomakkeisiin en ole saanut kaikilta palautuksia. Suoran haastattelemalla olisin saanut tästä tutkimustyöstä enemmän ja myös laajempia vastauksia.

Omasta mielestä tämän tutkimustyöhön nähden olen onnistunut hyvin, sekä saanut kattavia vastauksia kaikilta kyselyyn sekä haastatteluihin osallistuneilta. Kaikkien tutkimustyön osallistuneiden kesken, riippumatta sitä ovatko he ulkomaalaistaustaisia tai kantasuomalaisia työntekijöitä, työnjohtajia tai työnantajia mielipiteet kaikista haasteista ovat olleet samankaltaisia. Tämän tutkimuksen pohjalta rakennustyömaan työturvallisuushaasteiden suurin ongelma ulkomaalaistaustaisten osalta on suomen kielen osaamattomuus ja sitä kautta työturvallisuuden ja perehdytyksen tärkeyden ymmärtäminen. Mielestäni kulttuurierot eivät ole varsinainen ongelma, mutta ennakkokäsitys sekä asenneongelmat tuottavat tietynlaisia haasteita. Tärkeä on ymmärtää, että nämä ongelmat eivät ole yksipuolisia. Tämä asia olisi hyvä nostaa esiin monikulttuurisessa työyhteisössä heti perehdytyksen aikana, sekä viikkopalaverissa käsitellä työnjohtajien kesken.

Tietenkin tämänlaista tutkimustyötä olisi hyvä jatkaa, mutta paljon isommassa mittakaavassa ja pyrkiä saamaan materiaalia käyttöön työturvallisuuden haasteiden ratkaisujen kehittämiseksi.

Lähteet

Finnwatch. 2022. Pääurakoitsijoiden ihmisoikeusvastuu urakkaketjuissa. 1/22. Viitattu 5.9.2022. Saatavilla <https://finnwatch.org/fi/uutiset/901-finnwatch-selvitti-rakennustyoemailla-poljetaan-yhae-ulkomaalaisten-tyoentekijoiden-oikeuksia-%E2%80%93-yritysten-vastuullisuudessa-puutteita>

Rakennusteollisuus. Tapaturmatilanne 2020–2022. Viitattu 11.9.2022. Saatavilla <https://www.rakennusteollisuus.fi/globalassets/tyoturvallisuus/tapaturmatilanneseurannat/2022/syyskuu-2022-kuukausittainen-seuranta.pdf>

Rakennusteollisuus. Turvallisuushavainnot ja vaaratilanneilmoitukset. Viitattu 11.9.2022. Saatavilla <https://www.rakennusteollisuus.fi/Tietoa-alasta/Tyoturvallisuus/Oppaat-ohjeet-vidiot/Ohjeet1/Vaaratilanneilmoitukset/>

Rakennusteollisuus. Ulkomaisen työvoiman osuus rakennustyömailla on vakiintunut – korkeasuhdanteessa töitä on ollut tarjolla poikkeuksellisen paljon. Viitattu 22.9.2022. Saatavilla <https://www.rakennusteollisuus.fi/Ajankohtaista/Tiedotteet1/2019/ulkomaisen-tyovoiman-osuus-rakennustyomailla-on-vakiintunut---korkeasuhdanteessa-toita-on-ollut-tarjolla-poikkeuksellisen-paljon/>

Rakennusteollisuus. Ulkomainen työvoima rakennusalalla. Viitattu 23.9. 2022. Saatavilla <https://www.rakennusteollisuus.fi/Tietoa-alasta/Tyoelama/Tietoja-tyovoimasta-rakennusalalla/Tyovoima-rakennusalalla/>

RT-103196. 2020. Työnantajan yleiset velvollisuudet. Rakennustieto

Tapaturmavakuutuskeskus. Rakennusalan työpaikkatapaturmien taajuus kääntyi nousuun vuonna 2021. Viitattu 27.8.2022. Saatavilla <https://www.tvk.fi/uutiset-ja-blogit/uutiset/2022/rakennusalan-tyopaikkatapaturmien-taajuus-kaantyi-nousuun-vuonna-2021/>

Tapaturmavakuutuskeskus. Tilastosovellus Tikku. Viitattu 3.9.2022. Saatavilla https://tilastoportaali.vakes.fi/SASVisualAnalyticsViewer/VisualAnalyticsViewer_quest.jsp?reportName=Tikku&reportPath=/6.%20Julkinen/3.%20Tapaturma/Raportit/&reportViewOnly=true&reportContextBar=true.

Tapaturmavakuutuskeskus. Työtapaturmien lukumäärä kääntyi kasvuun v. 2021 – vahinkoja silti 13 % vähemmän kuin v. 2019. Viitattu 3.9.2022. Saatavilla <https://www.tvk.fi/document/295750/7099875249737C51CDE34B201D39BFD8FE6EBA124F3B86B0F6C4B212193AE1DF>

Sysi-Aho, J. 2022. Rakentamisen toimialalla pitkään jatkunut työpaikkatapaturmien taajuuden laskutrendi taittuu, taajuus kääntyi jo nousuun 2021.

Tapaturmavakuutuskeskuksen analyysija 41. Tapaturmavakuutuskeskus. Viitattu 10.9.2022. Saatavilla

<https://www.tvk.fi/document/308359/AE3254D443AD075801B30882DCDDFE0378CC2856E97A141B4F7AFACCCB3BC3FF>.

Työterveyslaitos. Tärkeimpiä työturvallisuuteen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia.

Viitattu 26.8.2022. Saatavilla <https://www.ttl.fi/teemat/tyoturvallisuus/altistuminen-tyoympariston-haittatekijoille/kemiallisten-tekijoiden-hallinta-tyopaikalla/epoksi-turvallinen-pinnoituskemikaalien-kaytto/tarkeimpia-tyoturvallisuuteen-liittyvia-lakisaateisia-velvollisuuksia>

Työturvallisuuskeskus. Perehdyttäminen rakennustyömaalla. Viitattu 21.9.2022. Saatavilla

<https://ttk.fi/julkaisu/perehdyttaminen-rakennustyomaalla/#5f458a17>

Työturvallisuuslaki 738/2002.

Valtioneuvoston asetus rakennustyön turvallisuudesta 205/2009.

Liite 1: Saatekirje

Hei!

Olen loppusuoralla opiskelussa LAB-ammattikorkeakoulussa rakennusmestariksi (AMK) ja tekemässä viimeistä tehtävääni eli opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheena on ”Ulkomaalaistaustaisen työvoiman synnyttämät haasteet työturvallisuuden näkökulmasta”. Tarkoitukseni on tutkia ja kartoittaa ongelmia sekä haasteita työturvallisuuteen liittyen monikulttuurisessa työyhteisössä ja tuoda niitä esille. Varsinaista työntilaaaja työhöni ei ole ja sen takia haluaisin haastatella eri yritysten kantasuomalaisia, vieraskielisiä työntekijöitä sekä työnjohtajia. Tämän kyselyn kautta antamanne palaute tuo esiin tärkeää tietoa todellisesta työturvallisuustilanteesta eri yrityksissä sekä yritysten työntekijöiden näkökulmasta. Vastaukseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Jos osallistutte kyselyyn, pyydän teitä palauttamaan kyselylomakkeen täytettynä mahdollisimman pian mutta kuitenkin viimeistään 20.10.2022 mennessä. Kysymykset ovat vapaamuotoisia ja yksityisyyden suojan takia niihin vastataan niemettömästi. Vastauksia ei yhdistetä yksittäisiin vastaajiin eikä yrityksiin.

Kiitoksia vaivannäöstäsi!

Terveisin:

Sasa Ivosevic

LAB-ammattikorkeakoulu

Rakennusmestari (AMK)

KOUVOLA 08.10.2022

Liite 2: Kyselylomake

Työntekijänasemasi

Työntekijä

Kantasuomalaiset työntekijät

Ulkomaalaistaustaiset työntekijät

Työnantaja / työnjohtajat

Kantasuomalainen

Ulkomaalaistaustainen

1. Minkä maan kansalaisia työyhteisössäsi on?

Suomi

Ruotsi

Venäjä

Viro

Puola

Ukraina

Jokin muu, mikä _____

2. Onko työturvallisuus ja sanonta ”Terveenä kotiin” merkittävä sinulle?

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

Jos ei, miksi

---

3. Mikä on mielestäsi tärkein yksittäinen asia, joka vaikuttaa omaan työturvallisuuteesi?

- Oma asenne
- Saamani perehdytys
- Koulutus
- Työnjohtajan/työntekijän esimerkki
- Työnjohtajan/muiden työntekijöiden asenne

4. Miten omat työntekijät/vuokratyöntekijät/ aliurakoitsijat suhtautuvat työturvallisuushavaintoihin?

- Erittäin hyvin
- Hyvin
- Huonosti
- Erittäin huonosti
- Muuten miten

---

5. Saavatko ulkomaalaistaustaiset työntekijät mielestäsi riittävän perehdytyksen?

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

---

6. Onko ulkomaalaistaustaisilla työntekijöillä erilainen käsitys työturvallisuudesta kuin suomalaisilla työntekijöillä?

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

Miten mielestäsi ulkomaalaistaustaisista työntekijöiden käsitys poikkeaa suomalaisista työntekijöistä?

---

7. Suomen kielen osaaminen on yleinen ongelma työturvallisuudesta puhuttaessa.

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

---

8. Kielitaidottomuus aiheuttaa työturvallisuushaasteita.

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

---

9. Vaikuttavatko kulttuurierot mielestäsi työturvallisuuteen?

- Täysin samaa mieltä

- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

Jos vaikuttaa miten

---

10. Ulkomaalaistaustaisten ja kantasuomalaisten työntekijöiden välinen yhteistyö on haastavaa työturvallisuuden näkökulmasta.

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä
- Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata
- Osittain eri mieltä
- Täysin erimieltä

---

11. Tapaturmien määrää on suurempi ulkomaalaistaustaisten kesken kuin kantasuomalaisten keskuudessa.

- Täysin samaa mieltä
- Osittain samaa mieltä

Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata

Osittain eri mieltä

Täysin erimieltä

---

12. Onko asenne työturvallisuutta kohtaan yleisin ongelma/haaste rakennustyömaalla niin ulkomaalaistaustaisilla kuin suomalaisilla?

Täysin samaa mieltä

Osittain samaa mieltä

Ei samaa, eikä eri mieltä/ en osaa vastata

Osittain eri mieltä

Täysin erimieltä

---

13. Kirjoittaa muutamalla sanalla mielipiteesi monikulttuurisesta työyhteisöstä
